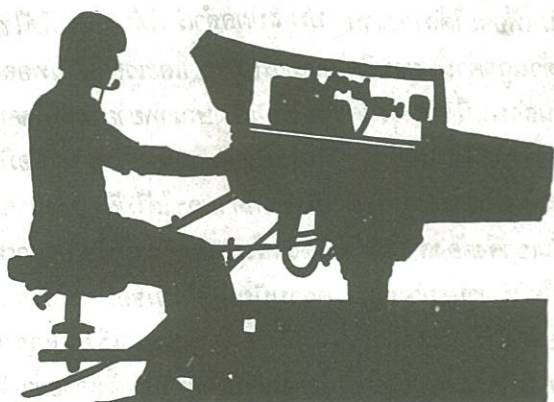

ทัศนะ ทัศน์ โทรทัศน์

จาก มุมมองของ
ปรมาจารย์
ด้านการจัด
รายการโทรทัศน์

วิสุทธิจิตรา อุชชิน

อักษรศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

M.S. BROADCASTING (TV. PRODUCTION)

BOSTON UNIVERSITY, U.S.A.

* วิสุทธิจิตรา อุชชิน

เมื่อได้รับมอบหมายให้เขียนบทสัมภาษณ์นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานิเทศศาสตร์ เพื่อนำลงในวารสาร "สุทธิปริทัศน์" ฉบับ นิเทศศาสตร์ธุรกิจ นี้ นั้น ปรากฏว่าได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากเพื่อน ๆ อาจารย์ในคณะนิเทศศาสตร์ทุกท่าน ในการจัดเตรียมบทความดังกล่าว โดยที่ตนเองได้รับผิดชอบส่วนที่เกี่ยวกับงานโทรทัศน์ จึงได้ไปกราบเรียนรบกวนท่านผู้ทรงคุณวุฒิด้านโทรทัศน์ ซึ่งเป็นที่เคารพอย่างยิ่ง คือ ท่านอาจารย์อานง รังสิกุล ที่เมื่อเอ่ยถึงแล้ว ผู้คนในวงการโทรทัศน์ทุกคน จะรู้จักท่านเป็นอย่างดีในฐานะปรมาจารย์ทางด้านการจัดรายการโทรทัศน์ และ ผู้อำนวยการจัดรายการโทรทัศน์คนแรกของเมืองไทย

จากการสนทนาอย่างออกรสชาติเป็นเวลาเกือบสามชั่วโมงเกี่ยวกับวงการโทรทัศน์บ้านเรา นอกเหนือไปจากข้อมูลที่ได้สำหรับบทความที่ต้องการแล้ว ปรากฏว่ายังมีเนื้อหาสาระอื่น ๆ ที่น่าสนใจสำหรับผู้คนที่เกี่ยวข้องในวงการโทรทัศน์น่าจะได้ทราบไว้ จึงตัดสินใจเขียนบทความนี้ขึ้นมาอีกเรื่องหนึ่ง เพื่อถ่ายทอดความคิดเห็นที่น่าสนใจของท่านต่อการผลิตและการจัดรายการโทรทัศน์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แบบคำต่อคำ เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหและเป็นข้อเสนอนะให้เกิดประโยชน์แก่วงการโทรทัศน์เมืองไทยต่อไป

* อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ถาม : ปัจจุบัน เทคโนโลยีการผลิตรายการโทรทัศน์มีการพัฒนาก้าวหน้าไปมาก ซึ่งเป็นการถ้ายทอดมาจากต่างประเทศ แม้แต่รายการต่าง ๆ ส่วนใหญ่ก็นำรูปแบบมาจากต่างประเทศเช่นกัน อาจารย์คิดว่า รายการโทรทัศน์บ้านเรามีการสร้างสรรครูปแบบของรายการเอง โดยไม่ลอกเลียนมาจากต่างประเทศมากนักน้อยเพียงใดคะ?

ตอบ : ก็มีอยู่บ้างนะ เท่าที่สังเกตดูแต่ก็ยังมีไม่มาก อันนี้พูดยาก เพราะในโลกของทีวี มักมีการเลียนแบบกัน มีอะไรก็ถึงกันทั่วโลก แข่งในสิ่งเดียวกัน บางอย่าง อังกฤษอาจจะคิดขึ้นมาก่อน แล้วอเมริกาก็เอาไปทำ บางอย่างอเมริกาคิด อังกฤษเอาไปทำ อิตาลี ออสเตรเลีย ญี่ปุ่นก็เอาไปทำ เอาแบบกันหมด แล้วก็มาดัดแปลง บางทีก็เอามาใช้ทั้งหมด ของเราเวลานี้ เท่าที่เห็น ๆ ก็นำเอามาทั้งหมด บางทีก็ดัดแปลงบ้าง แต่เดี๋ยวนี้ก้าวหน้ามากขึ้น อย่างแต่ก่อน ต่างประเทศเขาขายเราเฉพาะหนึ่ง เดียวนี้ขายรายการด้วย คือขายเป็นตัวรายการให้มาผลิตโดยเฉพาะ เช่น รายการชีวิตพิสดาร นำรูกำนาลัน ตามล่าหาที่สุด ฯลฯ มีอยู่บ้างเหมือนกัน ในตอนนี้ต่างประเทศก็สนใจซื้อรายการของเรากลับ

ไปก็มี เท่าที่เป็นอยู่เวลานี้ ผมว่า การผลิตรายการทีวีของเราเจริญก้าวหน้าไปมาก ควบคู่ไปกับความก้าวหน้าทางด้านเทคนิคที่มีเครือข่ายถึง 5 เครือข่าย ครอบคลุมไปทั่วทุกภาคของประเทศ

ถาม : สำหรับรายการที่มีรูปแบบอย่างเดียวกันของเราที่เห็นได้ชัด เช่น จันทรกระจับปี่ สี่มุมสแควร์ ที่นี้...กรุงเทพฯ จัดขึ้นมาแข่งขันกันเอง อาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไรคะ?

ตอบ : มันต้องเป็นไปตามวิถีทางของมันที่ต้องเกิดขึ้นในวันใดวันหนึ่ง แล้วจะบอกว่า ใครเลียนแบบใครก็ได้ เพราะถือว่าเลียนแบบของฝรั่งมาด้วยกันทั้งนั้น คือ ได้ความคิดมาจากฝรั่งก่อน สำหรับผมเองก็นำเอาความคิดเรื่องรูปแบบของรายการมาจากการนำรูปแบบของ Talk Show มาใช้ เป็นรายการพูดประกอบการแสดงแทรกบ้าง เป็น Talk Variety ที่เราเรียกว่า สนทนาบันเทิง แรก ๆ ก็เป็นการคุย การสัมภาษณ์ นัก ๆ เข้าก็มีการแสดงประกอบ แล้วคิดขยายรูปแบบออกไปอีก รายการอย่างนี้ของเรา ยกตัวอย่างเช่น “จันทรกระจับปี่” ก็นำชมเขา ถ้าเป็นไอเดียของเขาเอง เอาคนมาสัมภาษณ์ นึกถึงสิ่งที่ผ่านมาใน

อดีต แล้วจำลองภาพขึ้นมาให้เห็น ให้เกิดความบันเทิงขึ้นมา นำชมไอเดียถ้าไม่ได้ลอกเลียนมา คือ เขาใช้ความคิดหลัก ๆ มาดัดแปลงในรายละเอียด นี่เป็นการสร้างสรรค์งานอย่างหนึ่ง ซึ่งในบ้านเราตอนนี้ยังขาดคนที่รู้จักคิดอย่างนี้อีกมาก-หายาก การต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์นี้เป็นหน้าที่ของ Producer

ถาม : ถ้าจะพิจารณาดูรายการโทรทัศน์ประเภทต่าง ๆ ที่เรามีอยู่ อาจารย์คิดว่า เรามีรายการประเภทส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์มรดกไทย เพียงพอแล้วหรือยังคะ?

ตอบ : ยังขาดอยู่น้อย เช่น ทางด้านดนตรีไทยและนาฏศิลป์ ซึ่งสมัยของ 4 มีมากพอใช้

ถาม : จำได้ว่าเมื่อครั้งที่อาจารย์รับผิดชอบการจัดรายการของสถานีไทยทีวีช่อง 4 บางขุนพรหม ในสมัยนั้น มีรายการประเภทที่ว่านี้มากมายทีเดียว อยากทราบว่า มีที่มาของรายการอย่างไรบ้างคะ?

ตอบ : ตอนนั้นมีอยู่หลายรายการ ทั้งที่เป็นการแสดงและเกมโชว์ ขอยกตัวอย่างรายการ “ลับแลกลอนสด” นำมาจากการเล่นดอกสร้อยสักวาของโบราณที่มีการว่าบทกวีเป็นบท ๆ ต่อกันไปคนละบท ๆ จึงนำไอเดียนั้นมา แล้วเอาไอเดียของฝรั่งที่ตั้งเป็นทีม

แข่งขันมารวมกัน แต่เราแข่งกันแบบไทย ๆ โดยทำเป็นการเล่นสักวาแบบดั้งเดิม ที่มาถึงก็แจกตัวเล่นกันเป็นเรื่อง แต่ของเราจะว่ากลอนกันซึ่ง ๆ หน้าตามกระหู่สดจริง ๆ โยนกันไปโยนกันมาเป็นวรรค ๆ เดียวนี้ เป็นแบบที่ใช้เล่นกันตามมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมี รายการ “กลอนชาวบ้าน” ที่เป็นการประชันกลอนสด โดยยืนอยู่คนละข้างตั้งกระหู่ แล้วเขียนแข่งกันไปให้เสร็จภายใน 5 นาที รายการนี้คิดขึ้นเพื่อเป็นเกมโชว์แบบแข่งขันโดยตรง

ถาม : ที่ดิฉันเคยชมและชอบมากเมื่อสมัยยังเด็กอยู่ คือรายการปัญหา “พะหมี่” รายการนี้อาจารย์นำมาจากไหนคะ?

ตอบ : รายการนี้ไม่ได้เอามาจากฝรั่ง ความจริงมีมาแต่โบราณแล้ว ในราชสำนักของจีน รัชกาลที่ 6 ทรงเล่าไว้ว่า มีการแต่งโคลงกลอนปริศนาคำทาย ระหว่างนักปราชญ์ราชบัณฑิต พระองค์ท่านก็นำมาทำขึ้นในงานถือนาวที่จัดขึ้นที่วัดเบญจมบพิตร โดยเขียนปริศนาคำทายเป็นโคลงกลอนติดไว้ คนที่ซื้อตัวไปปลดปริศนามาทาย ถ้าทายถูกก็มีการตีฆ้องแล้วรับรางวัลไป ผมจึงนำมาคิดขึ้นเป็นรายการทีวี ทำเป็นแบบจีนโบราณ ตัวผมเองแต่งตัวเป็นจีนแสดงด้วย

ให้คนเขียนกลอนเชยมีซี คิดเป็นแบบเชยมีซีไปเลย แล้วให้คนเล่ามาเขย่าเอาเบอร์ ไปปลดปริศนามาทาย ก็เป็นรูปแบบที่แปลกออกไป

ถาม : การทำงานด้านโทรทัศน์จำกัดว่าจะต้องจบมาทางนั้นทางนี้ไหมคะ?

ตอบ : ถ้าเป็นเมืองนอกละก็ มีสหภาพเขาจำกัดนะ เช่น พวกนักแสดง นักเขียน นักข่าว พวกช่างต่าง ๆ แต่ในบ้านเราไม่จำเป็น บางคนจบการศึกษาทางด้านอื่นไม่ใช่ นิเทศศาสตร์ แต่สนใจศึกษาค้นคว้าเองอย่างจริงจังในบางเรื่อง ก็กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญไปเลยก็มี อย่างเช่น คุณพิชัย วาสนาส่ง จบมาทางสถาปัตย์ แต่สนใจเรื่องข่าว ก็ศึกษาจนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์ข่าวไป เรื่องของโอกาส จังหวะก็เข้ามาเกี่ยวข้องเช่นกัน บางทีคนรู้ไม่ได้ทำ คนทำไม่รู้ ก็มีอยู่เสมอ อีกอย่างหนึ่ง งานด้านนี้อาศัยพรสวรรค์หรือความสามารถเฉพาะตัวบุคคลเหมือนกัน ที่จะมาช่วยเพิ่มความชำนาญชำนาญ หรือช่วยให้งานดีขึ้นซึ่งก็เกี่ยวกับบุคลิกด้วย บางคนมีบุคลิกแปลก แต่ออกมาต้องใจคน ก็ถือเป็นลักษณะเฉพาะของเขา ผมเองชอบทดลองคน พยายามให้เขาลองทำทุกอย่าง ดูว่าคน

ไหนทำอะไรได้ดีก็กระตุ้นให้เขาทำสิ่งนั้นต่อไป ถ้าทำได้ไม่ดีก็อย่าให้ทำ

ถาม : เพราะเหตุนี้เองนะละ ที่ทำให้นักแสดงของไทยที่วีช่อง 4 บางขุนพรหมมีความสามารถกันรอบตัวเป็นที่ยอมรับ

ตอบ : ในสมัยช่อง 4 ผมดำเนินการแบบของสถานีโทรทัศน์ BBC แท้ ๆ คือ ระบบพึ่งตนเอง (Self-Sufficient) เขาทำอะไรของ เขาเองได้ทุกอย่าง ช่อง 4 ก็นโยบายอย่างนั้น เรามีคนของเราเองโดยเฉพาะเพื่องานด้านทีวี ไม่ใช่สำหรับภาพยนตร์ หรือละครเวที คนจากภายนอกที่อยากจะเข้ามาาร่วมเล่น เราก็ยินดีต้อนรับ แต่อาจไม่มากเท่าที่เขาต้องการ เหมือนกับว่าไปกีดกันเขา นี่เองคือ ที่มาของคำว่า “แดนสนธยา” ของทีวีช่อง 4

ถาม : ปัจจุบันมีสถานีไหนบ้างไหมคะ ที่ดำเนินงานตามลักษณะนี้?

ตอบ : แต่ละสถานีมีแนวดำเนินงานไม่เหมือนกัน แล้วแต่นโยบายและสภาวะแวดล้อม โดยเฉพาะด้านบริหารและการจัดรายการต่างต้องเลือกวิธีที่จะเกิดผลประโยชน์แก่สถานีของตนมากที่สุด โดยเฉพาะที่เป็นธุรกิจ แต่ทุกสถานีก็ต้องบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะอันเป็นหน้าที่

ถาม : พูดถึงเรื่องการผลิตรายการ

สมัยก่อน เป็นรายการสด ทำกันในห้องส่ง ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเผชิญกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ากันมาก ทำให้เกิดความเชี่ยวชาญ รับสถานการณ์หรือปัญหาได้แทบทุกรูปแบบ แต่ปัจจุบัน รายการจะบันทึกเป็นเทปไว้ก่อน อาจารย์คิดว่าอย่างไรหนะดีกว่ากันคะ?

ตอบ: รายการสดกำลังจะหมดไปเกือบไม่เหลือแล้ว เรื่องนี้ผมไม่คิดว่ารายการเทปจะมีมากถึงขนาดนี้ คือมีการผลิตมาจากภายนอก หรือมีบริษัทตั้งขึ้นมา รับผลผลิตโดยตรงและเสนอขาย คล้ายสินค้าที่จะเสนอขายนั้นแหละ ขายให้กับสปอนเซอร์หรือสถานี และมีรูปแบบที่รับทำให้เสร็จ เพียงแต่คิดว่าจะทำรายการอะไร ประเภทไหน ก็ให้บริษัทผู้ผลิต หรือ Production House นั้น มารับนโยบาย โดยมีเจ้าของงานคอยคุมนโยบายกว้าง ๆ ให้คำแนะนำบ้าง ไม่ต้องลงมือทำเอง จึงมีส่วนให้รายการสดลดความสำคัญลงไป ลดจำนวนลง มีแต่รายการที่เทปไว้ก่อนเกือบหมด เพราะว่าเรามีจุดดีมากกว่าจุดเสีย คือผลิตรายการได้มากกว่า สามารถป้องกันข้อผิดพลาดได้มากกว่า เพราะ “ใส่กระป๋อง” แล้ว ตรวจสอบทานแล้วไม่ต้องกังวลกับคนมาไม่ทันหรือไม่มา มีอะไรบกพร่อง

ก็แก้ใหม่ได้

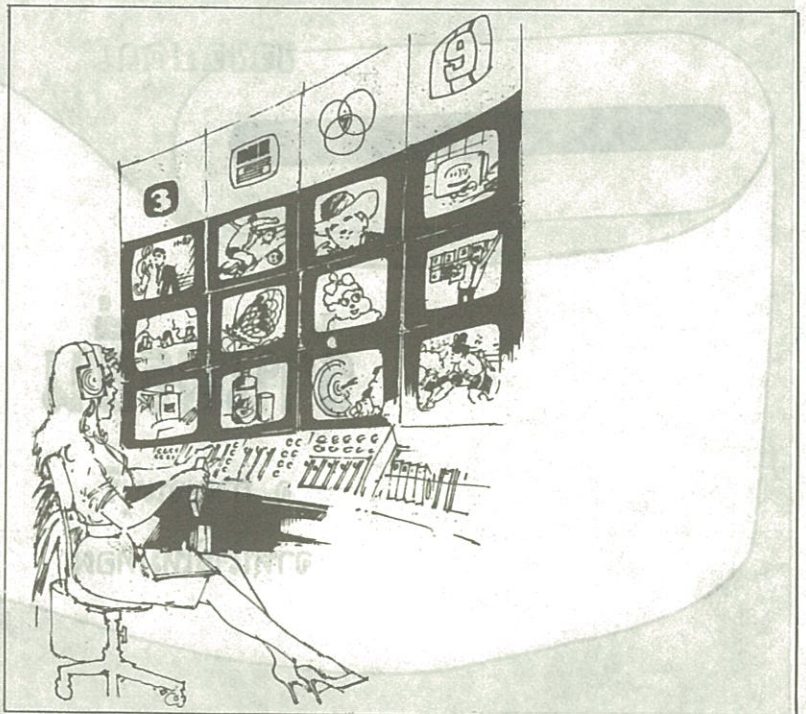
ถาม: คราวนี้ มาพูดถึงรายการละครที่กำลังเป็นที่นิยมกันมากกว่าภาพยนตร์ซึ่งเข้ามาจากต่างประเทศที่เคยคิดในบ้านเราบ้าง ส่วนใหญ่มักจะทำมาจากนวนิยายที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่นิยมทำไมจึงไม่มีการเขียนขึ้นมาใหม่เองบ้างล่ะคะ อย่างนี้คนเขียนบทก็ไม่มีโอกาสสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ขึ้นมาเองนะสิคะ?

ตอบ: ที่จริงที่เขียนขึ้นมาใหม่ก็มีบ้างแต่ก็ไม่ได้...คือ ไม่ดีจริง อาจจะเกี่ยวกับค่านิยมก็ได้ ถ้าเขียนไม่ดีจริง ก็ไม่คนต้องการ แต่ถ้าดีจริงย่อมจะขายได้แน่นอน หรืออาจจะเกี่ยวกับเรื่องค่าตอบแทนก็ได้ที่อาจจะดูไม่คุ้มที่จะต้อง

ใช้สมองคิดขึ้นมาใหม่โดยที่ค่าตอบแทนก็ไม่ได้มากกว่ากันสักเท่าไร เรื่องนี้ เรายังขาดอยู่มากเลย ขาดคนที่เขียนเรื่องขึ้นมาโดยตรงให้มีคุณภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การนำนวนิยายมาทำง่ายกว่าเขียนเรื่องขึ้นมาใหม่ ทั้งยังเป็นที่ยินมากกว่าอีกด้วย

ถาม: ถ้าเช่นนั้นแล้ว การนำนวนิยายมาทำเป็นบทโทรทัศน์ ควรจะถ่ายทอดนวนิยายออกมาเป็นละครให้ได้เหมือนต้นเรื่องเดิมมากที่สุด หรือดัดแปลงให้มีสีสันกว่าเดิม จะดีกว่ากันคะ?

ตอบ: การเขียนบทโทรทัศน์ให้ตรงเรื่องเดิมแท้ ๆ ย่อมดีกว่าแน่นอน แต่ทำได้ยากกว่าการนำมาดัดแปลงบ้างในบางส่วน อย่าง

หลังนี้ทำได้ง่ายกว่า ก็มีละคร
ของเราหลายเรื่องที่ดัดแปลง
อย่างที่ว่า

ถาม : มาถึงคำถามสุดท้ายละค่ะ เพราะ
กวนเวลาของอาจารย์มานาน
เหลือเกินแล้ว อาจารย์มีความ

เห็นอย่างไรเรื่องละครเกี่ยวกับ
ไสยศาสตร์ ภูตผีปีศาจ เรื่อง
สยองขวัญที่มีเสนอกันเป็น
ประจำในขณะนี้คะ?

ตอบ : ไม่ค่อยเห็นด้วย อย่างหลักจริย-
ธรรมของโทรทัศน์อเมริกา เขาจะ

ไม่อนุญาตให้เสนอเรื่องภูตผี
ปีศาจ ที่ก่อให้เกิดความหวาด
กลัววังม้าย ในการออกอากาศ
เป็นอันตราย ซึ่งผมก็ได้นำหลัก
จริยธรรมนั้นมาใช้สมัยที่ควบคุม
รายการอยู่ที่ช่อง 4 เช่นกัน

หากมีเวลามากกว่านี้ ท่าน อาจารย์จำนง รังสิกุล ก็คงจะยินดีแสดงทัศนะของท่านต่อวงการ
โทรทัศน์ในแง่มุมต่าง ๆ ที่จะเป็นเสมือน กระบอกน้ำที่สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ของบุคคลในวงการโทรทัศน์
หรือธุรกิจการแสดงทางโทรทัศน์ได้มากกว่านี้ แต่เท่าที่ท่านผู้อ่านได้รับทราบผ่านเนื้อที่ในหน้ากระดาษ
เพียงไม่กี่หน้า คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มิมีหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในฐานะสื่อมวลชนทางโทรทัศน์ไม่
น้อยเลยทีเดียว ■

ขอขอบคุณ

ร้านพรชิ้น

จ. กาญจนบุรี

จำหน่ายไหมทอดผ้า